

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Мартинчук О.В. Підготовка майбутніх педагогів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти / О.В.Мартинчук // Вісник психології і соціальної педагогіки: Збірник наук. праць. – Випуск 8. – К., 2012. – Режим доступу до збірника : <http://www.psyh.kiev.ua/>Збірник наукових праць – Випуск 8.
2. Миронова С.П. Теоретико-методичні основи підготовки майбутніх учителів до корекційної роботи в освітніх закладах для дітей з вадами інтелекту: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.03 / Миронова С.П.; Інститут спеціальної педагогіки АПН України. – К., 2007. – 36 с.
3. Педагогічна практика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Спеціальність 6.010100; 7.010106; 8.010106. Дефектологія. Корекційна психопедагогіка (олігофренопедагогіка) / І.П. Колесник [и др.]; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К. : «б. и.», 2006. – 89 с.

УДК 378.14

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ В УМОВАХ КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

Ткаченко К.Г.

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

У статті окреслено зміст педагогічної практики «Пробні уроки та заняття в школі» студентів напряму підготовки «Початкова освіта», розкрито важливість контролю та оцінювання практики в рамках кредитно-трансферної системи організації навчання, запропонована власна модель оцінювання педагогічної практики за вимогами ЄКТС.

Ключові слова: педагогічна практика, контроль, оцінювання педагогічної практики, кредитно-трансферна система.

КОНТРОЛЬ И ОЦЕНКА ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВУЗ В УСЛОВИЯХ КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНОЙ СИСТЕМЫ ОБУЧЕНИЯ

Ткаченко Е.Г.

В статье обозначено содержание педагогической практики «Пробные уроки и занятия в школе» студентов направления подготовки «Начальное образование», раскрыта важность контроля и оценки практики в рамках кредитно-трансферной системы организации обучения, предложена собственная модель оценки педагогической практики по требованиям ЕКТС.

Ключевые слова: педагогическая практика, контроль, оценка педагогической практики, кредитно-трансферная система.

CONTROL AND EVALUATION OF TEACHING PRACTICE STUDENT TEACHERS UNIVERSITY IN CREDIT-TRANSFER SYSTEM STUDIES

Tkachenko K.G.

The article describes the content of teaching practice «Trial lessons and classes at the school» students in the preparation of elementary education, the importance of monitoring and evaluation practices within the credit transfer system of training offered its own model for evaluation of teaching practice requirements ECTS.

Keywords: teaching practice, monitoring, evaluation of teaching practice, credit transfer system.

Постановка проблеми. Однією із загальнонаукових проблем педагогіки є співвідношення якісних і кількісних показників навчання яке встановлюється а допомогою контролю як складової навчального процесу у педагогічних ВНЗ, а отже і педагогічної практики. Завдяки йому стає очевидною відповідність запланованих і одержаних результатів навчальної діяльності студентів. Удосконалення системи контролю, оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів позитивно впливає на досягнення мети навчання – засвоєння системи предметних знань, умінь та навичок і формування відповідного комплексу компетентностей студента [7, с. 179].

Педагогічна практика сприяє практичному засвоєнню психолого-педагогічних основ, необхідних для ефективної майбутньої професійної діяльності, розвитку інтелектуально-емоційного потенціалу. У період практики у студентів формується досвід професійної діяльності, відбувається його професійне становлення.

За нинішніх умов приєднання вищої освіти України до Болонського процесу, надзвичайно важливим стають питання формування компетентнісного педагога, а у зв'язку з цим ефективності перевірки педагогічної практики та об'єктивності її оцінювання в рамках Європейської кредитно-трансферної системи організації навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій [3, 4, 8] свідчить про те, що важлива роль у забезпеченні високої якості освіти та формуванні конкурентоспроможних фахівців в умовах євроінтеграції належить системі оцінювання педагогічної практики студентів за умов кредитно-трансферної системи навчання, яка стала типовою для більшості ВНЗ в Україні. Запровадження кредитно-трансферної системи є важливим фактором стимулювання ефективної роботи викладача і студента. При цьому суттєво збільшується час їхньої безпосередньо індивідуально взаємодії і спілкування.

Проблема ефективності контролю та оцінювання досягнень учнів і студентів досліджувалася в роботах П.С. Агаманчука, М.О. Аузіної, Ю.К. Бабанського, Є.С. Березняка, К.Г. Делікатного, Н.Г. Казанського, Т.С. Назарова, М.В. Савіна, Ю.М. Сорокіна.

Підвищенню ефективності контрольно-оцінювальної діяльності педагога приділяють увагу дослідники Е.Д. Божович, В.Д. Шарко, Е.Б. Шишкова, І.С. Якиманська та інші.

Роботи провідних педагогів із питань розвитку національної системи вищої освіти в контексті Болонського процесу (В.С. Журавський, М.З. Згуровський, Я.Я. Болюбаш, В.В. Грубінко, В.Г. Кремень та інші) містять низку професійно важливих вимог до студента, у тому числі і до його діяльності під час проходження різних видів педагогічної практики.

Професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя присвячено дослідження М.І. Соловей, Є.С. Спіцина, В.В. Кудіної, в яких вони пропонують власне бачення моделі оцінювання педагогічної практики студентів 4-5 курсів [6].

Однак, аналіз наукових джерел засвідчує, що окремі аспекти проблеми впровадження системи оцінювання педагогічної практики «Пробні уроки та заняття в школі» студентів напряму підготовки «Початкова освіта» за кредитно-трансферною системою не мають ґрунтовного дослідження, зокрема у напрямі розробки рейтингових таблиць оцінювання студентів даного виду практики.

Мета статті – окреслити зміст педагогічної практики «Пробні уроки та заняття в школі» студентів напряму підготовки «Початкова освіта», запропонувати власну модель оцінювання педагогічної практики в рамках кредитно-трансферної системи організації навчання.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна практика «Пробні уроки та заняття в школі» організовуються відповідно до навчального плану студентів напряму підготовки Початкова освіта у 5, 6 та 7 семестрах. Базами практики є загальноосвітні навчальні заклади.

Зміст даного виду практики безпосередньо окреслено у програмі. Традиційно, під час практики студенти самостійно проводять уроки в 1-4 класах загальноосвітнього навчального закладу (ЗОНЗ) під керівництвом методистів – викладачів відповідних дисциплін та вчителів ЗОНЗ. Кожна академічна група поділяється на підгрупи по 4-5 студентів, які проводять уроки за складеним графіком.

Студенти напряму підготовки «Початкова освіта» за весь термін практики (три семестри) проводять у початковій школі 13 пробних уроків: українська мова; українське читання; російська мова; російське читання; математика – 3 уроки (1, 2, 3(4) класи); природознавство (1-2 кл.); громадянська освіта (3-4 кл.); художня праця; образотворче мистецтво; музика; фізичне виховання; один позакласне заняття з певного предмета (математика, українська мова або природознавство) і 6 занять відповідно до циклу дисциплін вільного вибору студента.

Студенти проводять пробні уроки у відведений для практики день. Тему уроку і першу консультацію у вчителя навчального закладу практикант отримує за тиждень до його проведення. Перед кожним пробним уроком практикант отримує дві консультації у методиста академії (після відповідних консультацій учителя ЗОНЗ).

Студент, який готується до уроку повинен чітко знати тему, визначити мету, тип, структуру уроку, розподілити час на структурні елементи уроку, підібрати необхідний матеріал, продумати питання для

перевірки домашнього завдання, для бесіди, визначити домашнє завдання. Одночасно для кожного етапу уроку визначити методи і прийоми роботи. Уважно визначає види самостійних робіт, їх характер, час, необхідний для їх виконання.

У день практики після проведеного уроку здійснюється його обговорення. В обговоренні активну участь беруть усі студенти-практиканти. У кінці обговорення методист оцінює урок практиканта.

Окремо слід зазначити, що контроль та оцінювання будь-якого виду людської діяльності завжди має суттєвий вплив на її якість та ефективність, на ставлення людини до виконання обов'язків, на розвиток почуття відповідальності за стан справ і мотивацію цілеспрямованої діяльності. За визначенням К.Г. Делікатного: «У контролі знань, умінь і навичок чітко виступають дві складові – перевірка як з'ясування і вимірювання знань, умінь і навичок та їх оцінка як процес і результат» [2].

Практика переконує, що удосконалення системи контролю й оцінювання результатів педагогічної практики позитивно впливає на досягнення мети даного виду практики – закріплення, поглиблення та застосування в навчально-виховному процесі загальноосвітнього закладу теоретичних знань, набутих студентами протягом навчання у ВНЗ, формування в оптимально наближених до роботи за фахом умовах системи необхідних педагогічних умінь і навичок, розвитку фахових здібностей, особистісно-індивідуального стилю поведінки та діяльності, а також особистісної готовності до роботи вчителем початкових класів та оволодіння практикантами професійними вміннями і навичками організує і проведення навчальної та виховної роботи з молодшими школярами [5].

Особливістю оцінювання педагогічної практики студентів в умовах кредитно-трансферної системи навчання є накопичення балів за кожний проведений урок та інші види діяльності, що спонукає студентів інтенсивно працювати впродовж усього періоду практики.

Запровадження європейської кредитно-трансферної системи навчання (ECTS) передбачає забезпечення єдності вимог до виміру результатів навчання. Проте, як відмічається в роботі П.С. Атаманчука, О.М. Семерні, Б.А. Суся, у явному вигляді критерії оцінювання навчальних досягнень, і, зокрема, педагогічної практики студентів у

системі ECTS взагалі відсутні, а окреслюється лише міра успішності виконання навчальної роботи студентом [1]. Крім того, якщо методика оцінювання засвоєння навчальних дисциплін вже більш-менш зрозуміла викладачам і має певні спільні ознаки, то критерії оцінювання педагогічної практики за умов кредитно-трансферної системи досить різноманітні і розрізнені.

Зупинимось на системі контролю педагогічної практики. За якість проведення пробних уроків і занять відповідальність несе викладач-методист, учитель загальноосвітнього навчального закладу та безпосередньо студент-практикант.

Викладач-методист консультує практикантів згідно з графіком пробних уроків, затверджує плани-конспекти пробних уроків і занять, спостерігає пробні уроки студентів, аналізує їх та оцінює, веде записи в журналі педагогічної практики.

Учитель загальноосвітнього навчального закладу ознайомлює студентів-практикантів з режимом роботи навчального закладу, навчально-методичною документацією, учнівським колективом, консультує студента до проведення пробного уроку, бере участь в обговоренні проведеного пробного уроку, підтримує тісний зв'язок з викладачем-методистом.

Студенти напряму підготовки «Початкова освіта» протягом 5 і 6 семестрів проводять відповідно до графіку в середньому по 7 пробних уроків з різних предметів початкової школи. У 7 семестрі, крім пробних уроків, студенти проводять також позакласне виховне заняття на математичну, природознавчу або україномовну тематику.

Складність оцінювання даного виду практики полягає в тому, що студенти кожний семестр проводять різну кількість пробних уроків, тому, щоб студенти з меншою кількістю уроків змогли набрати необхідну кількість балів, було введено додаткові спостереження. Студенти, які за графіком провели 6 і менше пробних уроків мають можливість проаналізувати уроки своїх одногрупників і здійснивши додаткові спостереження, а звіт про роботу здати на перевірку відповідному методисту. За додаткові спостереження студенти можуть отримати від 8,5 до 14 балів.

Рейтингова оцінка якості практичних умінь і навичок за період практики «Пробні уроки та заняття в школі» (від 60 до 100 балів) ви-

значається відповідно до здобутої студентом загальної суми балів за всі проведені уроки та заняття. Відповідно до цього розподіл балів за кожний урок у 5 і 6 семестрах представлений у таблиці 1.

Таблиця 1

Рейтингова оцінка якості практичних умінь і навичок з практики
«Пробні уроки і заняття в школі»

№ п/п	Зміст роботи	Рівень досягнень	min-max	Рейтинговий бал	Еквівалент оцінки за національною шкалою
1.	Підготовка до уроку	Задовільний	2-3	2	«3»
		Середній		2,5	«4»
		Високий		3	«5»
2.	Проведення уроку	Задовільний	2-4	2	«3»
		Середній		3,5	«4»
		Високий		4	«5»
3.	Обговорення уроку	Задовільний	2-3	2	«3»
		Середній		2,5	«4»
		Високий		3	«5»
4.	Ведення щоденника спостережень	Задовільний	2,5-4	2,5	«3»
		Середній		3	«4»
		Високий		4	«5»
5.	Додаткові бали		1-2		-
Загальна кількість балів за один урок:			8,5-14		

Розподіл балів у 7 семестрі з урахуванням позакласного виховного заняття представлений у таблиці 2.

За кожний пробний урок студент одержує рейтингову оцінку, яка складається з наступних критеріїв:

- **Підготовка до уроку**: розробка і оформлення конспекту, наочно-го матеріалу.

- **Проведення уроку** (бали за урок): чіткість структурних компонентів, емоційність, вміння застосовувати та працювати з наочною, здійснювати індивідуальну та фронтальну роботу з класом, вміння підводити підсумки уроку та тримати дисципліну у класі.

Таблиця 2

Рейтингова оцінка якості практичних умінь і навичок з практики
«Пробні уроки і заняття в школі»

№ п/п	Зміст роботи	Рівень досягнень	min-max	Рейтинговий бал	Еквівалент оцінки за національною шкалою
1.	Підготовка до уроку	Задовільний	1-3	1	«3»
		Середній		2	«4»
		Високий		3	«5»
2.	Проведення уроку	Задовільний	2-3	2	«3»
		Середній		2,5	«4»
		Високий		3	«5»
3.	Обговорення уроку	Задовільний	1-3	1	«3»
		Середній		2	«4»
		Високий		3	«5»
4.	Ведення щоденника спостережень	Задовільний	2-3	2	«3»
		Середній		2,5	«4»
		Високий		3	«5»
5.	Додаткові бали		1-2	-	-
	Загальна кількість балів за один		6-12		
6.	Проведення виховного заходу	Задовільний	15-18	15	«3»
		Середній		16-17	«4»
		Високий		18	«5»

- Обговорення уроку: самоаналіз проведеного уроку, обговорення уроків, проведених іншими студентами.

- Ведення документації: якість оформлення щоденника спостережень.

Додаткові бали від 2 до 4 студент може отримати за виявлену творчість, підготовлений та вдало використаний наочно-дидактичний матеріал, педагогічну майстерність, різноманіття форм та методів роботи на уроці тощо.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. «Пробні уроки та заняття в школі» є обов'язковим та невід'ємним видом практичної підготовки студентів напряму підготовки «Початкова освіта». Представлений варіант оцінювання надає можливість більш об'єктивного підходу до визначення рейтингової оцінки якості практичних умінь і навичок з практики, стимулює студентів до більш кропіткої і наполегливої праці на кожному окремому етапі підготовки, проведення, обговорення уроку, ведення щоденника спостережень тощо. Використовуючи зазначену систему оцінювання, методисти даного виду практики мають змогу об'єктивно та чітко оцінювати студентів за окремі види практичної діяльності, що у результаті допомагає висвітлити реальній рівень знань, умінь і навичок наприкінці семестру, а згодом побачити динаміку змін в оволодінні даним видом педагогічної практики.

Подальше дослідження буде здійснювати стосовно розробки та впровадження рейтингової оцінки якості практичних умінь і навичок з переддипломної практики, літньої педагогічної практики тощо.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Атаманчук П.С. Оцінювання якості знань студентів з фізики в рамках кредитно-модульної системи навчання / П.С. Атаманчук, О.М. Семерня, Б.А. Сусь // Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського державного університету. – Серія педагогічна: Дидактика фізики і підручники фізики (астрономії) в умовах формування європейського простору вищої освіти. – Вип. 13. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет. – 2007. – С.7–11.
2. Деликатный К.Г. Преимущество в системе «школа-вуз» / К.Г. Деликатный – К. : О-во «Знание» УССР, 1986. – 48 с.
3. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти: Наук.-метод. вид. / В.С. Журавський, М.З.Згуровський; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т». – К.: Політехніка, 2003. – 195 с.
4. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 рр.) / За ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2004. – 147 с.
5. Програма педагогічної практики «Пробні уроки в школі» / А.А. Харківська, К.Г.Ткаченко. – Харків: КЗ «ХГПА», 2011. – 23 с.